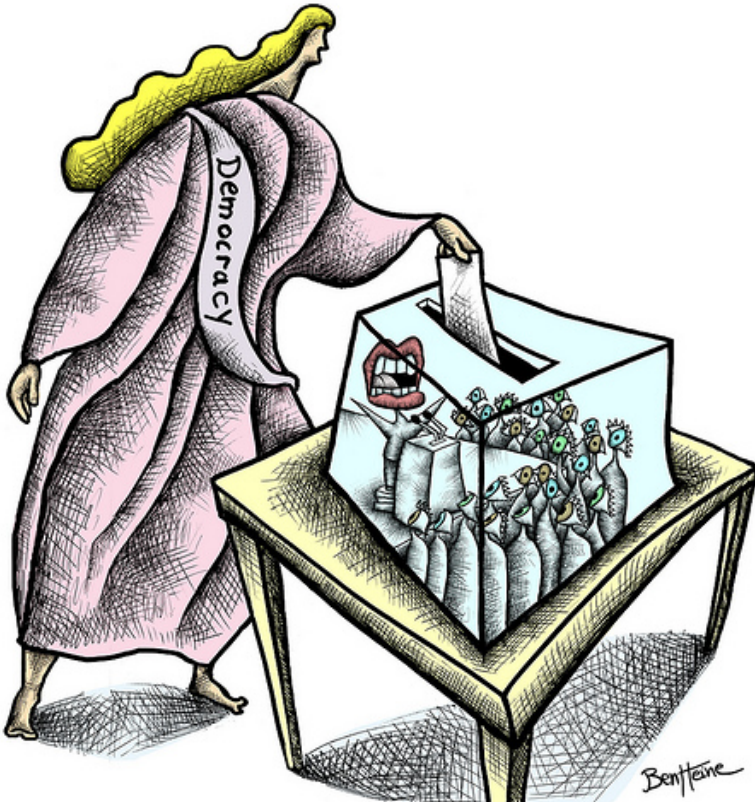

Demokrasiyi Anlamak

İçeriği Yazan: [Selvihan ÇİĞDEM](#) [1] Zaman: Salı, 23/03/2010 - 00:33

Yazar: Selvihan ÇİĞDEM

Demokrasi, halkın egemenliğine dayanan yönetim biçiminin adıdır. Daha geniş anlamında herkesin hakkının sınırlarına atılmayan, kişi hak ve özgürlüğünü savunan sistemdir. Demokrasi, ilk kez Antik Yunan'ın site

devletlerinden Atina'da MÖ 6. ve 4. yüzyıllar arasında uygulama örneğine tanıklık etmiştir. Aristophanes, Xenophon, Sofokles, Epikür, Aristoteles, Eflatun ve Sokrates'in düşünce olarak katkıda bulundukları demokrasi, Atina'da bir çeşit yönetim sistemi olarak siyasi tarihteki yerini almıştır. Zaman içinde çeşitli şekillerle farklı devletlerde uygulama alanı bulmuş ve her milletin kültürel özellikleri ile alışkanlıklarına göre değişimlikler göstermiştir. Günümüzde de çağdaşlığın temel şartı görülerek kimi dünya devletlerinde uygulanmaktadır.

Tarih boyunca çok fazla ihlale uğramış, kimi zaman da anlamı hiç olmayacak şekilde çarpıtılmıştır demokrasinin. Fakat devletten devlete farklılık göstermesini kişiden kişiye bile farklılık gözetmektedir. Kimileri hak ve özgürlüklere saygı diye nitelendirirken, kimine göre sonu düşünülmezsizin sınırsız özgürlük, kimine göreyse sadece izin verildiği ölçüde düşünme ve konuşma(!) anlamına gelmektedir.

Demokrasi tanımı bu kadar açık ve netken hâlâ farklı anlamlarla çarpıtılabiliyor elbette. Fakat verici! Daha da fazlası bir şey var ki o da demokrasiyi nasıl keseri gibi hep kendi tarafına vurmak. Devletin temel ilkelerine saldırılar, cumhuriyet rejimini yok pəriat düzenini -ya da herhangi bir düzeni- getirmek isteyenler, anayasayı kendi hukuk kurallarına göre değiştirenler, toplumun sosyal düzenini bozacak hareketlerde bulunanlar en demokratik haklarını kullanıyorlar. Nitekim yaptıkları iş gayet demokrasiye uygundur(!) Neden? Çünkü ülkede demokrasi vardır. Öte yandan bu ülkede hukukun işlemediğini savunmak, vatanı birliğini ve bütünlüğünü istemek, üniversiteler özgür olsun, buralarda bilim üretilsin demek, basın özgürlüğünden ve sosyal devlet anlayışından yana olmak, yerli yersiz demokrasi çarptırkanları yapan zevatların katında demokrasiyle bağdaşmaz. Bunlardan birini aklının köşesinden geçirmek ise düşünce suçlusu konumuna düşmek için yeterli bir nedendir.

Demokrasi, en güzel, hukuk devletinin varlığını sürdürdüyü ve kendi kendini koruma hakkını elde ettiği sistemlerde işler ve gelişir. Demokrasiyi kullanarak iktidar olanların, istediklerini elde edince demokrasiyi ortadan kaldırma çabaları ancak faşizankla örtülebilir. Demokrasi elbette sınırsız özgürlük değildir. Fakat kişiye yaşam olanağı sağlayan birtakım haklar beraberinde getirir. Bunların başında bireylerin temel hak ve özgürlükleri gelir. Yaşam hakkı, eğitim hakkı, sağlık hakkı, çalışma hakkı, taşınma hakkı vs gibi. Bunun dışında basın ve yayın özgürlüğü, sendikal haklar (toplu iş sözleşmesi, eylem, grev vs) da vardır. Tüm bunlar, kişilere rahat bir yaşam hakkı tanımakla birlikte, kişiler ve kurumlar arasındaki ilişkileri düzene sokar, sistemleştirir. Kendi haklarının sorumluluğunda olan birey ise yaşamın her safhasında aktif davranır. Sorgulayıcı bakış açısına sahip olur. Haklarının sadece oy vermekten ibaret olmadığının -eğer öyle olsaydı -nın bugün demokratik bir ülke kabul edilmesi gerektiğini bilir.

Öte yandan, örneğin kamu kuruluşunda başörtüsüyle çalışma, kişisel bir hak değildir. Dolayısıyla demokrasiyle bağdaşmaz. Çünkü bu türlü bir davranış, hem hizmet edenlerin kendi aralarında hem de hizmet edenlerle hizmet alanların arasında ayrışmaya yol açar.

Farklı dünya görüşlerine sahip insanlar, birbirlerine üstünlük taslama yarışına girerler. Ayrıca böyle bir uygulama farklı istek ve yapılanmalar da beraberinde getirir. Bu da ilgili kurumun, devletin kontrol mekanizmasından uzaklaşmasına sebep olur. Devletin kontrol mekanizmasından uzaklaşan kurumlar, başka kurumların -özellikle ülkemizde Cumhuriyet kazanımlarıyla elde edilen kurumların- yok olmasına ve devletin de bunu koruyamamasına neden olacaktır. Bu noktada yine demokrasi devreye girmektedir. Çünkü aksi takdirde kendisi büyük zarar görecektir. Bir ülkede demokrasi var diye demokrasinin izin vermediği yapılanmaların (gericiliği hedefleyen yer altı örgütleri, dernek, okul gibi) çoğalmasa o ülkede demokrasinin tasfiyesine neden olmaktadır. Demokrasinin göz ardı edilmesi aklın ve bilimin temel alınmadığı anayasaların meydana gelmesine neden olacaktır. Darbe sonrası yapılan anayasalar bunun en güzel kanıtıdır. Bu da laikliğin ve rejimin çöküşüne zemin hazırlamaktadır. Oysa demokrasi ancak bu saydığımız değerlerle birlikte var olmaktadır. Akıl ve bilimin olmadığı yerde laikliğin olmayacağı gibi, laikliğin olmadığı yerde de demokrasinin işi yoktur. Gericiliği özgürlük sayanlar, buna uygun bir rejimde ellerindeki bütün demokratik haklarını kaybederler. Nitekim okulda bahçesini savunan köz, bahçenı kapatmak zorunda olduğu bir rejimi getirmek için uğraş vermektedir. Böyle bir rejimde ise okuma hakkını kaybedeceğini bilmesi gerekmektedir.

Demokrasiye aykırı hareketleri, hoşgörü diye nitelendiren zihniyet, en çok az gelişmiş ülkelerde bah göstermektedir. Bunun nedeni ise oy toplama kaygısıdır. Fakat aslında neden sosyal ve ekonomiktir. Doğrudan doğruya, toplumun, az gelişmiş ve özellikle din sömürücülüğüne elverişli gelenekçi ve tutucu yapılarıdır.(1) Gelişmiş ülkelere ve çağdaş toplumlara göre, ekonomisi düzgün olmayan ve altyapı yetersizliği olan ülkelere bakıldığında görülen yaşam kalitesinin düşüklüğü, bilinçsiz insanlar, dine eğilimli kollar. Bu tür insanlar tevekkül duygularıyla kandırılır ve dünya işlerinden soyutlanmaları sağlanarak bir nevi düşünceleri de engellenir. Düşünmeyen bir toplumda ise demokrasi sekteye uğrar. Düşünmeyen insanlardan meydana gelen toplumu yönlendirmek ve yönetmek daha kolay olur. Çünkü bu tür toplumlarda eleştiri yoktur. Hiçbir şey sorgulanmaz, kulaktan dolma hurafeler kabul edilir, beyinler buna yönlendirilir. Halk, öteki dünyada mutluluğa kavuşacağı umuduyla, bu dünyadaki tüm haklarını din simsarlarına ellerine bırakır. Halkın cehaletinden faydalanmak isteyen bu sömürgeci, demokraside delikler oluşturarak halka demokrasi ve getirilerini kötü bir olguymuş gibi gösterirler. Bunlara göre düşünmek suçtur ve derhal katli vaciptir.

Demokrasi elbette farklı düşüncelerin dile getirilmesini engellememektedir. Demokraside, benim gibi düşünmeyene hayat hakkı yok denilmemektedir. Özünde farklı görüşlerin de dile getirildiği hatta halkın meclisinde yer verildiği çoğulcu bir yapıyı savunmaktadır. Kendilerini öven olaylar hoş karalamak, muhalif görünenler hakkında kovuşturmaya geçmek ve yalnız bunları siyasal saymak demokrasi anlayışının darlığı ve yanlışlığı ifade eder. Olayları eğit açılardan görmek hürriyetlere saygıyı kanıtladık kadar, kimi güvenliğini de pekiştirir.(2) Aksi halde ise faizmin kol gezdiği diktatörlükler olur. Tarih bir yana hâlâ günümüzde bunun örneklerine rastlamaktayız. İran, Afganistan, Pakistan gibi ülkelerde demokrasi var diyebilir miyiz? Peki ya demokrasinin getirildiği iddia edilen Irak'ta demokrasinin izine rastlanabilir mi?

Nasıl bir demokrasi?

Osmanlı'nın son dönemlerini saymazsak, Türkiye, gerçek anlamda demokrasiye *Kemalist* ideolojiyle kavuştu. Eleştirel akılcılığa dayanan Kemalizm'in demokrasiye bakışı da *"Bireyin birinci hakkı doğrudan yeteneklerin serbestçe geliştirmesidir"* şeklindedir. Aynı zamanda bireysel özgürlük mutlak olamaz. Diğerlerinin ortak çıkarı bireysel özgürlüğü sınırlar. Özgürlük başkasına zarar vermeyecek her türlü tasarrufta bulunmaktır. Bireysel özgürlüğe sınırlar olarak başkalarının özgürlük sınırları gösterir. M.Kemal Atatürk, *Medeni Bilgiler* kitabının hazırlanması sırasında demokrasiyle ilgili kavramda demokrasi ilkesinin belirgin niteliklerini de sıralamaktadır.

a) Demokrasi özünde siyasi bir görünümdeydir. Demokrasi bir sosyal ayrım veya ekonomik bir örgüt değildir. Demokrasi maddi refah sorunu değildir. Böyle bir kuram, vatandaşların siyasi özgürlük gereksinimini uyutmay amaçlar. Bizim bildiğimiz demokrasi siyasaldır, onun hedefi ulusu idare edenler üzerindeki kontrolü sayesinde siyasi özgürlüğü sağlamaktır.

b) Demokrasinin birinci özelliği ile ortak öz itibarıyla ikinci bir özelliği daha vardır. O da şudur; demokrasi düzenseldir. Bir kafa sorunudur. Herhalde mide meselesi değildir. Hükümet ilkesi de bir adalet sevgisini ve ahlak düncesini gerektirir. Demokrasi memleket ağırdır. Aynı zamanda babalık ve analıktır.

c) Demokrasi özünde bireyseldir. Bu nitelik, vatandaşın egemenliğine insan şifasıyla katılmasıdır.

d) Demokrasinin temel niteliklerinden birisi de eşitliğe çok değer vermesidir. Bu nitelik demokrasinin bireysel olması niteliğinin zorunlu bir sonucudur. Üçüpheşiz bütün bireyler aynı siyasal haklara sahip olmalıdır. Demokrasinin bu bireysel ve dengeye değer veren niteliklerinden yaygın ve eşit oy ilkesi çıkar. (3)

Sonuç olarak demokrasi için, insanlara bireysel hak ve özgürlüklerini kullanabilme fırsatı veren, farklılıklara saygı gösteren fakat bu farklılıkların devletin temel yapısına zarar vermesini önleyen, fırsat eşitliğine ve çok sesliliğe önem veren siyasal bir olgudur diyebiliriz.

(1) Tanju, Prof. Dr. Tarih Zaten, Sosyal Kurumlar ve Anayasa Hukuku, Hukuk Dikeni ve Sosyal Kurumlar, s. 107

(2) Tanju, Prof. Dr. Tarih Zaten, Sosyal Kurumlar ve Anayasa Hukuku, Çapırlık Sıvılaşma, s. 66

(3) Yalçın, Cankar, makale, Kemalizm'in Kuramsal Çerçevesi, Kemalizm'in Demokrasi ve Özgürlük Anlayışı.

iletisim@PolitikaDergisi.com

[Bu yazı, Politika Dergisi Sayı 20’de yer almıştır. Tüm fazladan özellikleri ile özgün sayıyı indirmenizi salık veririz. Sayı 20’yi indirmek için [buraya tıklayınız](#).^[2]]

Yorumlar

- [Güncel](#) [3]

Kaynak URL (10/05/2024 - 02:34 tarihinde yazdırıldı):

<https://politikadergisi.com/makale/demokrasiyi-anlamak>

Bağlantılar:

[1] <https://politikadergisi.com/pd-uye/selvihan-cigdem>

[2] <http://www.politikadergisi.com/sites/default/files/PD20.zip>

[3] <https://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/guncel>